

Liikennevahinkojen tutkijalautakuntien kuolonkolariraporttien kehittäminen

Riikka Rajamäki

Liikennevahinkojen tutkijalautakuntien kuolonkolari-raporttien kehittäminen

Tienpitäjien kehittämistoiveet

Riikka Rajamäki

ISBN 978-951-38-7894-8 (soft back ed.)

ISSN 2242-1211 (soft back ed.)

ISBN 978-951-38-7901-3 (URL: <http://www.vtt.fi/publications/index.jsp>)

ISSN 2242-122X (URL: <http://www.vt.fi/publications/index.jsp>)

Copyright © VTT 2012

JULKAISIJA – UTGIVARE – PUBLISHER

VTT

PL 1000 (Tekniikantie 4A, Espoo)

02044 VTT

Puh. 020 722 111, faksi 020 722 4374

VTT

PB 1000 (Teknikvägen 4A, Esbo)

FI-02044 VTT

Tfn +358 20 722 111, telefax +358 20 722 4374

VTT Technical Research Centre of Finland

P.O. Box 1000 (Tekniikantie 4A, Espoo)

FI-02044 VTT, Finland

Tel. +358 20 722 111, fax + 358 20 722 4374

Liikennevahinkojen tutkijalautakuntien kuolonkolariraporttien kehittäminen Tienpitäjien kehittämistoiveet

Development of reports by road accident investigation teams. Expectations of the road maintenance sector. **Riikka Rajamäki**. Espoo 2012. VTT Technology 66. 18 s. + liitt. 5 s.

Tiivistelmä

Selvityksessä kartoitettiin ELY-keskuksissa liikenneturvallisuustyötä tekevien henkilöiden näkemyksiä siitä, miten liikennevahinkojen tutkijalautakuntien aineistoon perustuvia kuolonkolariraportteja pitäisi kehittää, jotta niistä olisi enemmän hyötyä tienpidolle. Selvityksen menetelmät olivat sähköpostikysely ja ryhmäkeskustelu. Lisäksi selvityksessä tutustuttiin tarjolla olevaan internetkäyttöliittymään, jolla raporttien taulukoissa näkyvää aineistoa voi rajata.

Tärkeimmät kehittämistoiveet olivat alueellisten ja vain maanteitä tai vain katuja koskevien onnettomuustietojen saaminen sekä teemaraporttien tai muun syvällisemmän tarkastelun lisääminen. Teemaraporttien toivottiin olevan tiiviitä, päättävälle taholle suunnattuja raportteja, joissa tuotaisiin esille liikenneturvallisuuden ongelmakohtia ja niiden ratkaisuehdotuksia.

Olemassa oleva internetkäyttöliittymä oli ELY-keskusten edustajille tuntematon. Sitä olisi syytä markkinoida näkyvästi, sillä sen avulla voi vastata suureen osaan esitetyistä kehittämistoiveista. Käyttöliittymässä tarjolla olevia mahdollisuuksia aineiston rajaamiseen olisi syytä lisätä. Ainakin maakunta- ja tieluokkarajaukselle olisi tarvetta. Lisäksi olisi ehkä tarpeen luoda rajausmuuttuja, jolla voisi erotella onnettomuudet, joissa jokin kuljettaja on ottanut tietoisesti suuren riskin, ja onnettomuudet joissa tällaista riskinottoa ei ole tiedossa.

Avainsanat accidents, statistics

Development of reports by road accident investigation teams

Expectations of the road maintenance sector

Liikennevahinkojen tutkijalautakuntien kuolonkolariraporttien kehittäminen. Tienpitäjien kehittämistoiveet. **Riikka Rajamäki**. Espoo 2012. VTT Technology 66. 18 p. + app. 5 p.

Abstract

This study surveyed the views of the road maintenance sector on how reports by road accident investigation teams should be developed in order to be more useful for road maintenance. The main target group was road traffic safety experts at the Centres for Economic Development, Transport and the Environment (ELY Centres). The study methods were e-mail questionnaire and group discussion.

The most important development expectations were access to regional accident statistics, statistics for roads and streets separately, thematic reports and other in-depth studies. Particularly in regard to thematic reports, the respondents wanted to receive condensed reports that are aimed at decision makers and highlight traffic safety problems and their suggested solutions.

The existing web interface for accident statistics was unknown to representatives of the ELY Centres. This should be marketed, as it addresses a large proportion of the development aspirations. Some new possibilities for filtering data should be added to the interface, at least by region and type of road or street. Also useful would be a crop variable that distinguishes accidents due to deliberate risk taking from other accidents.

Keywords accidents, statistics

Alkusanat

Tämä liikennevahinkojen tutkijalautakuntien aineistoon perustuvien raporttien kehittämistä käsittelevä selvitys on tehty Turvallinen liikenne 2025 -tutkimusohjelmassa (<http://www.vtt.fi/proj/tl2025>). Ohjelman nykyisiä jäseniä ovat:

- A-Katsastus Oy
- Liikennevirasto
- Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi
- Nokian Renkaat Oyj
- VR-Yhtymä Oy
- VTT.

Selvityksen teki Riikka Rajamäki VTT:stä. Harri Peltola VTT:stä esitarkasti käsikirjoituksen. Julkaisun tekijä on kuitenkin vastuussa lopputuotoksesta.

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	3
Abstract	4
Alkusanat.....	5
1. Tausta ja tavoite.....	7
1.1 Raporttien nykytilanne	7
1.2 Varsinais-Suomen ELY-keskuksen aloitteet raporttien kehittämiseksi ...	8
1.3 Selvityksen tavoite.....	8
2. Menetelmät.....	9
3. Kyselyn tulokset.....	10
4. Keskustelu liikenneturvallisuusverkoston kokouksessa.....	12
5. Tarjolla oleva web-käyttöliittymä	14
6. Yhteenveto ja päätelmät.....	16
Lähteet.....	18
Liitteet	
Liite A: Kyselylomake	

1. Tausta ja tavoite

1.1 Raporttien nykytilanne

Liikennevahinkojen tutkijalautakunnat tutkivat lähes kaikki tieliikenteen kuolonkolarit. Tutkijalautakuntien peruskokoonpanoon kuuluu edustaja seuraavilta ammattitai asiantuntija-aloilta: poliisi, ajoneuvotekniikka, liikennetekniikka, lääketiede ja käyttäytymistiede. Tutkijalautakuntien käytännön toimista huolehtii Liikennevakuutuskeskus, käytännössä Vakuutusyhtiöiden liikenneturvallisuustoimikunta (VALT).

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien keräämä onnettomuusaineisto kootaan Liikennevakuutuskeskuksessa onnettomuustietorekisteriksi ja siitä julkaistaan vuosittain yhteenvetoraportti sekä kuolemaan johtaneista onnettomuuksista että kuolemaan johtaneista alkoholionnettomuuksista. Neljännesvuosittain julkaistaan ennakkokatsaus kuolemaan johtaneista onnettomuuksista. Näiden säännöllisesti julkaistavien raporttien lisäksi Liikennevakuutuskeskus julkaisee satunnaisesti teemaraportteja, joiden aiheena ovat olleet mm. iäkkäät, nuoret, mönkijät, moottoripyörät ja mopot.

Näiden raporttien lisäksi Liikennevakuutuskeskus on vuodesta 2008 lähtien koonnut tutkijalautakuntien tuottamia parannusehdotuksia ns. koreihin ja valmistellut näiden korien pohjalta turvallisuusesityksiä, jotka osoitetaan vastuullisille tahoille. Tällaisten esitysten aiheena ovat tähän mennessä olleet muun muassa iäkkäiden jalankulkijoiden heijastimen käyttö, alkolukko ja jonkin läänin alueen onnettomuuksiin liittyvät parannusehdotukset. Myös alueellisesti on tehty joitakin koostetta onnettomuuksista ja parannusehdotuksista, muun muassa Varsinais-Suomeen, Pohjois-Suomeen ja Itä-Suomeen.

VALTilla on yhteistyökumppaneille käyttöliittymä, jolla pystyy tekemään ristiintaulukointeja vuosiraportissa oleviin taulukkopohjiin.

Liikennevakuutuskeskus luovuttaa koodimuotoista onnettomuusaineistoa tutkijoiden käyttöön. Tutkijat voivat myös tutustua alkuperäisiin kuolonkolareiden tutkintakansioihin Liikennevakuutuskeskuksen tiloissa.

1.2 Varsinais-Suomen ELY-keskuksen aloitteet raporttien kehittämiseksi

Liikenneturvallisuusinsinööri Jaakko Klang Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta teki vuonna 2011 kaksi aloitetta liikennevahinkojen tutkijalautakuntien kuolonkolariaineistoon perustuvien raporttien kehittämiseksi.

Ensimmäisessä aloitteessa ehdotettiin vuosittain tehtäviksi raportteja, jotka on suunnattu 1) ELY-keskusten johtoryhmille, 2) Liikenneviraston ylimmälle johdolle ja 3) poliittisille päättäjille. Raporteissa tulisi kiinnittää huomiota tutkijalautakunnan antamiin tienpitoa koskeviin turvallisuussuosituksiin ja tienpidossa havaittaviin puutteisiin. Kussakin raportissa tulisi tuoda esille erityisesti sellaisia asioita, joihin sillä päätöksenteon tasolla voidaan vaikuttaa. Ehdotusta uusista raporteista perusteltiin sillä, että päättäjien tulee saada kohdennettua tietoa liikenneturvallisuustilanteesta, jotta he pystyvät tekemään päätöksiä ja kohdentamaan resursseja ja toimenpiteitä liikenneturvallisuuden kannalta tehokkaisiin kohteisiin.

Toisessa aloitteessa ehdotettiin selvitettäväksi tutkijalautakuntien tekemien parannusehdotusten toteutumista. Tulisi selvittää, mitä on toteutettu, mitä taas jäänyt toteuttamatta, mitkä ovat syyt siihen että ehdotukset eivät toteudu ja miten niiden toteutumista voitaisiin edistää. Aloitetta perusteltiin sillä, että tutkijalautakunnan tekemät parannusehdotuksia ja turvallisuussuosituksia ei hyödynnetä niin tehokkaasti kuin olisi syytä ja mahdollista.

1.3 Selvityksen tavoite

Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa tienpitäjän edustajien, ennen kaikkea ELY-keskusten, näkemyksiä ja toiveita siitä, miten kuolonkolarien tutkijalautakuntien aineistoon perustuvia raportteja pitäisi kehittää. Selvityksessä tarkasteltiin sekä sitä, ovatko Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ehdottamat kehityskohteet muidenkin tienpitäjän edustajien mielestä tärkeitä, että selvitettiin mahdollisia muita kehittämiskohteita.

2. Menetelmät

Tiedonkeruu tehtiin sähköpostikyselyllä. Kyselylomake on liitteenä A. Lomakkeeseen jätettiin runsaasti tilaa avoimille vastauksille, jotta saataisiin vastaukseen uusia ajatuksia raporttien kehittämiseksi, eikä vain kannanottoja kyselyssä ehdotettuihin mahdollisiin kehittämiskohteisiin. Kyselyyn sisältyi myös kysymyksiä koodimuotoisen aineiston kehittämiskohteista. Kysely lähetettiin kustakin ELY-keskuksesta yhdelle henkilölle, joka on Liikenneviraston ja ELY-keskusten yhteisellä liikenneturvallisuuden sähköpostilistalla. Lisäksi kysely lähetettiin kuuden kaupungin (Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere, Oulu) edustajille.

Kyselyyn saatiin vain viisi vastausta, vaikka se lähetettiin 15 henkilölle. Siksi kyselyä täydennettiin ryhmäkeskustelulla. Keskustelu käytiin Liikenneviraston ja ELY-keskusten yhteisen liikenneturvallisuusverkoston kokouksessa 13.11.2012. Keskustelun aluksi tutkija kertoi kyselyyn saaduista vastauksista.

Kyselyn ja keskustelun lisäksi tutkija tutustui VALTin yhteistyökumppaneille tarjolla olevaan käyttöliittymään, jotta selviäisi, missä määrin se vastaa esille tulleisiin tietotarpeisiin.

3. Kyselyn tulokset

Koska kyselyyn saatiin vain viisi vastausta, vastausten jakaumia ei esitetä kuvina tai tarkastella kaikkien kysymysten osalta.

Tutkijalautakunta-aineistoon perustuvista raporteista eniten luettu on vuosiraportti. Kolme vastaajista luki sitä kahdesta neljään kertaa vuodessa, muut kaksi vastaajaa harvemmin. Neljännevuosittain julkaistavia ennakkotietoja sekä vuosittain ilmestyvää alkoholinnettomuusraporttia luettiin noin kerran vuodessa, teemaraportteja harvemmin kuin kerran vuodessa. Parannusehdotusten pohjalta laadittuja turvallisuusesityksiä oli joskus lukenut kolme vastaajaa viidestä, samoin alueellisia yhteenvetoja. Raporteista on useimmiten löytynyt etsitty asia. Avoimissa kommentteissa toivottiin raporttien helpompaa löytymistä internetistä, tietoa siitä milloin uusia raportteja ilmestyy ja tieluokkien eritellympää ja yhtenäisempää esittämistä. Yhdessä kommentissa todettiin, että raporteista etsitään lähinnä vertailulukuja, mutta useimmissa tapauksissa vertailuluvut saa helpommin pyytämällä suoraan VALTista.

Kun kysyttiin säännöllisesti tehtäviä raportteja koskevia kehittämistoiveita, neljä viidestä vastaajasta mainitsi toiveen saada alueellista tietoa, esimerkiksi ELY-keskuksen alueesta, kaupungista tai maakunnasta. Toinen yleinen kehittämistoive (myös neljä vastaajaa) oli toive saada lisää teemaraportteja ja yleensäkin syvällisempää analyysiä. Yhdessä vastauksessa pohdittiin, että vuosiraportit ovat usein vain numeroiden kertausta, johon lukija ei ehdi eikä jaksa perehtyä, ja sellaisenaan melko turhia. Siksi vastaajan mielestä tarvittaisiin vähemmän numeroraportteja ja enemmän teemaraportteja ja tiiviitä yhteenvetoja.

Muita vastauksissa mainittuja toiveita olivat

- Pidemmän aikavälin trendejä ja keskiarvoja (kolme vastaajaa)
- Yhteenvetoja ylemmille virkamiehille ja poliitikoille (kaksi vastaajaa)
- Sairauskohtaukset ja itsemurhat selvemmin erilleen (kaksi vastaajaa)
- Lisää tietoa vammatyypeistä (kaksi vastaajaa),
- Lisää tietoa onnettomuuksista, joissa suuria ylinopeuksia (yksi vastaaja)
- Lisää tietoa ajoneuvotyypeistä (yksi vastaaja).

Kyselyssä tuli esille myös muutama toive sähköisessä muodossa olevan onnettomuusdatan kehittämisestä: Onnettomuuspaikan valokuvaa toivottiin mukaan sähköiseen dataan (2 vastaajaa) ja turvallisuusehdotuksien pitäisi olla saatavilla myös

hieman pidemmässä sanallisessa muodossa koodien lisäksi (yksi vastaaja). Lisäksi ehdotettiin, että joitakin tierekisteritietoja, kuten keskimääräinen vuorokausiliikenne, saisi yhdistettyä onnettomuustietoihin automaattisesti tierekisteristä.

4. Keskustelu liikenneturvallisuusverkoston kokouksessa

Liikenneturvallisuusverkoston kokoukseen osallistui noin 15 ihmistä ELY-keskuksista ja Liikennevirastosta. Luvussa 3 kerrottujen kyselytulosten esittely vei noin 10 minuuttia, minkä jälkeen keskustelua käytiin noin 30 minuuttia. Keskustelussa kukaan ei vastustanut kyselyyn perustuvaa johtopäätöstä, että tärkeimmät kehittämiskohteet olisivat alueelliset tiedot ja teemaraporttien tai muuten syvällisemmän tarkastelutavan lisääminen.

Itsemurhien parempaa erottelua muusta aineistosta kaivattaisiin joissakin tilanteissa. Esimerkiksi kun jonkin tieosuuden parantamista perustellaan tapahtuneilla kuolonkolareilla, liikenneturvallisuusinsinööri saattaa kuulla, että paikalliset tietävät kaikki tienpätkän kuolonkolarit itsemurhiksi. Toisaalta kokouksen osallistujat ymmärsivät hyvin, että itsemurhia ei haluta tuoda mediassa erityisesti esille.

Keskustelussa todettiin, että parannusehdotuksia on monentasoisia. Osa koskee koko liikennejärjestelmää, osa taas yksittäistä tienkohtaa. Olisiko tienpitoa koskeviin parannusehdotuksiin mahdollista merkitä luokittelu, onko ehdotus pisteistä tienkohtaa, tiejaksoa vai koko liikennejärjestelmää koskeva? Hankalana pidettiin myös sitä, että parannusehdotusten yksityiskohdat eivät aina välity vastuuta hoille. Esimerkiksi ELY-keskuksen liikenneturvallisuusvastaava ei välttämättä saa tietää jonkin oman ELY-keskusalueen ehdotuksen tarkkaa sisältöä, jos onnettomuudessa lautakunnan liikenneteknisenä jäsenenä on ollut sillä kertaa joku muu. Onnettomuustutkinnassa laadittava julkinen selostusosa antaisi useimmissa tapauksissa riittävät tiedot tähän tarpeeseen, mutta niistä puuttuu tieto onnettomuuspaikan sijainnista.

Parannusehdotusten sijasta tai rinnalla tienpitäjä voisi hyödyntää tietoa havaituista tieympäristön puutteista, esimerkiksi liikenteen ohjauksen ja kunnossapidon puutteista.

Keskustelussa esitettiin toive, että tietoisien riskinoton osuutta kuolonkolareissa voisi tarkastella vuosiraporteissa, ja mahdollisesti koodatussa aineistossakin voisi olla automaattisesti muodostettu kenttä, johon tulisi muiden kenttien pohjalta merkitä tietoisesta riskinotosta. Esimerkiksi LINTU-tutkimusohjelman kolariväkivalta-tutkimussarjassa (Kelkka & Toivonen 2011) on tarkasteltu tietoisien riskinoton osuutta ja esitetty joitakin mahdollisia tapoja määritellä tietoinen riskinotto.

Päättäjä varten ehdotettiin laadittavaksi tiiviitä, aiheeltaan vaihtuvia raportteja sellaisista aiheista, joihin lainsäädännöllä voidaan vaikuttaa. Tällä Jaakko Klangin jo aiemmin ehdottamalla asialla oli yleistä kannatusta. Raporteissa pitäisi olla myös toimenpide-ehdotuksia. Tällaisten raporttien aiheita voisivat olla esimerkiksi toistuvat rattijuopumukset, moottoripyörien ylinopeudet ja niiden automaattisen valvonnan vaikeus, nopeusrajoitusten nykyinen taso tai automaattisen turvavyön mahdollisuudet.

Kokouksessa tarkasteltiin esimerkkinä VALTin moporaporttia vuodelta 2010. Tämän tyyppiseen raporttiin toivottiin mukaan aluetietoa, mieluiten ELY-keskusaluetta tai maakuntaa. Toivottiin myös enemmän tietoa kehitystrendeistä, esimerkiksi onko kypärän käyttö onnettomuuksissa kasvussa tai vähenemässä.

VALTin yhteistyökumppaneille tarjolla oleva käyttöliittymä, jolla voi tehdä omia taulukointeja, oli liikenneturvallisuusverkoston väelle aivan tuntematon.

5. Tarjolla oleva web-käyttöliittymä

VALTin yhteistyökumppaneille tarjolla olevan käyttöliittymän avulla voi tehdä rajauksia tutkijalautakunta-aineiston vuosiraportin taulukoihin. Tarjolla olevat rajausmahdollisuudet ovat seuraavat:

- Vuosi
- Tutkijalautakunta (Ahvenanmaa, Etelä-Karjala, Etelä-Pohjanmaa, ...)
- Ajoneuvon laatu (henkilöauto, kuorma-auto, ...)
- Onnettomuustyyppi (onnettomuustyyppikuvaston tyypit yhdistettynä riiveittäin)
- Keli
- Henkilön ikä
- Kuukausi
- Alkoholi
- Kuljettajan vammautuminen
- Kuljettajan sukupuoli.

Esimerkiksi vuosiraportin toinen taulukko sisältää kuolemaan johtaneet moottori-ajoneuvo-onnettomuudet onnettomuustyypeittäin. Rajauksien avulla näitä onnettomuustyyppisiä voi tarkastella esimerkiksi nuorten kuljettajien onnettomuuksissa, jonkin tutkijalautakunnan alueen onnettomuuksissa, talvikuukausien onnettomuuksissa tai alkoholinonnettomuuksissa.

5. Tarjolla oleva web-käyttöliittymä

The screenshot shows the 'Vakuustilastot' (Insurance Statistics) web application. The main navigation bar includes 'Liikennevahingot / vakuutusyhtiöt' and 'Liikenneonnettomuudet / Tutkijalautakunta'. The page is divided into several sections:

- Kuolemaan johtaneet moottoriajoneuvo-onnettomuudet** (Fatal motor vehicle accidents): Lists categories like '2.2 Moottoriajoneuvo-onnettomuudet', '2.3 Moottoriajoneuvot', '2.4 Henkilöt moottoriajoneuvo-onnettomuuksissa', '4.1 Valittomat riskitekijät', and '4.1 Taustariskit ja parannusehdotukset'.
- JK:n ja PP:n kuolemaan johtaneet onnettomuudet** (Fatal accidents by driver status): Lists categories like '3.2 Keveyden liikenteen onnettomuudet', '3.3 Henkilöt keveyden liikenteen onnettomuuksissa', '4.2 Taustariskit ja parannusehdotukset', and '4.2 Valittomat riskitekijät'.
- v. 2006-2010, moottoriajoneuvossa kuolleiden onnettomuudet** (Accidents in motor vehicles, 2006-2010): Lists categories like 'Onnettomuuksien lukumaarat ja kuvat', 'Osallisten lukumaarat', 'Henkilöiden vammautuminen', and 'Taustariskit ja turvallisuusehdotukset'.
- v. 2006-2010, JK:n ja PP:n kuolemaan johtaneet onnettomuudet** (Fatal accidents by driver status, 2006-2010): Lists categories like 'Jalankulkijaonnettomuudet', 'Polkupyöraonnettomuudet', and 'Taustariskit ja turvallisuusehdotukset'.
- v. 2006-2010* tammi-joulukuuta, v. 2010 ennakkotieto** (Accident statistics, 2006-2010* Jan-Feb, 2010 preliminary info): Lists categories like 'Moottoriajoneuvojen onnettomuuksien lukumaarat ja kuvat', 'Jalankulkija-onnettomuuksien lukumaarat', and 'Polkupyöra-onnettomuuksien lukumaarat'.

Kuva 1. Käyttöliittymän aloitussivu.

The screenshot shows the 'Rajaa aineisto' (Filter data) section of the web application. It features several filter menus:

- Tutkijalautakunta:** Kaikki, AHVENANMAA, ETELA-KARJALA, ETELA-POHJANMAA, ETELA-SAVO
- Ajoneuvon laatu:** Kaikki, EI TIEDOSSA, ERIKOISAUTO, HENKILÖAUTO, HEVOSAJONEUVO
- Onnettomuustyyppi:** Kaikki, SAMA AJOS SUOR., SAMA AJOS. KÄÄN., KOHTAAMINEN, VASTAK. AJOSUUN
- Kieli:** Kaikki, KUIVA, MARKA, LUMI, JAA, MUU
- Henkilön ikä:** Kaikki, 0-14 V., 15-17 V., 18-20 V., 21-24 V.
- Kuukausi:** Kaikki, TAMMIKUU, HELMIKUU, MAALISKUU, HUHTIKUU
- Alkoholi:** Kaikki, 0.20 - 0.49 PROM., 0.50 - 0.99 PROM., 1.00 - 1.19 PROM., 1.20 - 1.49 PROM.
- Kulj. vammautuminen:** Kaikki, EI TIEDOSSA, EI VAMMAUTUNUT, KUOLI, VAMM. LIEVASTI
- Kulj. sukupuoli:** Kaikki, MIES, NAINEN
- Vuosi:** Kaikki, 2009, 2008, 2007, 2006

Below the filters, there is a 'Valitse raportti:' section with a dropdown menu showing '2.4 Taulukot 25-41 (PK-henkilöt)'. At the bottom, there are radio buttons for output formats: HTML (selected), RTF (avaa WORD), and Excel (avaa EXEL). There are also 'Aja raportti' and 'Tyhjennä' buttons.

Kuva 2. Rajauksen valinta.

6. Yhteenveto ja päätelmät

Kyselyn perusteella ELY-keskuksien ja kaupunkien liikenneturvallisuusasioita hoitavat henkilöt lukevat liikennevahinkojen tutkijalautakuntien kuolonkolariaineistoon perustuvia raportteja melko harvoin: vuosiraporttia joitakin kertoja vuodessa, muita raportteja vielä harvemmin.

Tärkeimmät kehittämistoiveet olivat alueellisten ja vain maanteitä tai vain katuja koskevien onnettomuustietojen saaminen sekä teemaraporttien tai muun syvällisemmän tarkastelun lisääminen. Toive teemaraporteista ja syvällisemmästä tarkastelutavasta on myös yhteydessä toiveeseen, että päättäjille laadittaisiin tiiviitä raportteja, joissa tuotaisiin esille liikenneturvallisuuden ongelmakohtia sekä mahdollisuuksia vaikuttaa niihin. Samoin syvällisempään tarkastelutapaan on yhteydessä toive, että raporteissa esitettäisiin enemmän trendejä ja pidemmän ajan keskiarvoja kuin yksittäisten vuosien lukuja.

Yhteistyökumppaneille tarjolla oleva internetkäyttöliittymä, jolla vuosiraporttien taulukoihin voi tehdä rajauksia, oli ELY-keskusten liikenneturvallisuusväelle aivan tuntematon. Käyttöliittymä vastaisi kuitenkin jo nykyisellään osaan esitetyistä raporttien kehittämistoiveista. Käyttöliittymän avulla voi helposti tarkastella jonkin tutkijalautakunnan alueen tietoja. Jos käyttöliittymään lisättäisiin mahdollisuudet tieluokka- ja maakuntakohtaiseen rajaukseen, sillä saisi haettua maantienonnettomuuksien tietoja ELY-keskuksittain, mitä tietoa yleisesti kaivattiin.

Tutkijalautakuntien aineistoon voitaisiin myös muodostaa muiden kenttien perusteella tieto siitä, onko onnettomuudessa ollut merkittävää riskinottoa (päihteitä, suuria ylinopeuksia, itsetuhoisuutta tms.) ja käyttöliittymässä voisi olla mahdollisuus valita tarkasteltavaksi onnettomuuksia sen mukaan, oliko niissä tällaista riskinottoa. Tällöin käyttöliittymä mahdollistaisi ns. tavallisen liikenteen onnettomuuksien lähemmän tutkimisen ja tukisi siten liikenneturvallisuustavoitetta.

Käyttöliittymän avulla ei ole mahdollista toteuttaa toivetta syvällisemmästä analysoinnista ja päättäjille suunnatuista, ongelmia ja toimenpide-ehdotuksia esittävistä raporteista. Käyttöliittymää kannattaisi kuitenkin kehittää edelleen ja markkinoida aktiivisesti liikenneturvallisuusväelle. Kun asiakkaat oppivat hakemaan tarvitsemiin perustietoja tämän käyttöliittymän kautta, jää VALTin henkilökunnalle ehkä paremmin aikaa niille raporteille, joissa tarvitaan syvällisempää otetta.

Tutkijalautakuntien tekemien parannusehdotuksien osalta tiedonkulussa on ilmeisesti ongelmia. Esimerkiksi ELY-keskuksen liikenneturvallisuusvastaava ei välttämättä saa tietää jonkin oman ELY-keskuksen alueen ehdotuksen tarkkaa

sisältöä, jos onnettomuudessa lautakunnan liikenneteknisenä jäsenenä on ollut sillä kertaa joku muu. Siten yksittäistä tienkohtaa koskeva, helposti toteutettavissa oleva ehdotus voi jäädä toteuttamatta. Tätä asiaa ei kuitenkaan voida ratkoa julkaistavien raporttien tai raporttipohjaan internetkäyttöliittymällä tehtävien rajausten avulla, koska kumpikaan tapa ei sovellu yksittäisten onnettomuuksien ja tienkohtien tarkasteluun. Asia kaipaisi jatkopohdintaa. Olisiko esimerkiksi mahdollista, että riskeistä ja parannusehdotuksista tallennettaisiin sähköiseen tietokantaan koodin lisäksi myös jonkinlainen sanallinen kuvaus, ja tutkijalautakuntien jäsenet pääsisivät tarkastelemaan tätä osaa tietokannasta verkkoyhteyden kautta?

Lähteet

Kelkka, M. & Toivonen, S. (2011). Liikennejärjestelmän kolariväkivalta. Yhteenvertoraportti. LINTU-julkaisuja 3A/2011. Liikenne- ja viestintäministeriö. ISBN 978-952-243-255-1. <http://www.lintu.info/LYHDE.pdf> (viitattu 21.11.2012)

Liite A: Kyselylomake

Turvallinen Liikenne 2025 -tutkimusohjelma

Kuolonkolarien tutkijalautakuntien aineistojen parempi hyödyntäminen tienpitäjän kannalta, kysely

Taustatietoa, nykyiset raportit liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien aineistosta

Suomessa liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat tutkivat kaikki kuolemaan johtaneet tieliikenneonnettomuudet. Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien keräämä onnettomuusaineisto kootaan Liikennevakuutuskeskuksessa onnettomuustietorekisteriksi ja siitä julkaistaan vuosittain yhteenvetoraportti kuolemaan johtaneista onnettomuuksista ja ennakkokatsaus kuolemaan johtaneista alkoholioonnettomuuksista. Neljännesvuosittain julkaistaan ennakkokatsaus kuolemaan johtaneista onnettomuuksista.

Uusimmat liikennevahinkojen tutkijalautakuntien aineistoon perustuvat raportit ovat

- ♦ VALT vuosiraportti 2010
http://www.liikennevakuutuskeskus.fi/modules/system/stdreq.aspx?P=1367&VID=default&SID=186808162265968&A=process%3aaida.aspx%3acaller%3dopenDocument%3aprm1%3dwwwuser_lvk%3adocid%3d5561259%3asec%3d%3aext%3d.pdf&S=1&C=56610
- ♦ VALT ennakkoraportti tammikuu–kesäkuu 2012
http://www.liikennevakuutuskeskus.fi/modules/system/stdreq.aspx?P=306&VID=default&SID=241529202272099&A=process%3aaida.aspx%3acaller%3dopenDocument%3aprm1%3dwwwuser_lvk%3adocid%3d6032835%3asec%3d%3aext%3d.pdf&S=2&C=58647
- ♦ VALT alkoholiraportti 2012
http://www.liikennevakuutuskeskus.fi/modules/system/stdreq.aspx?P=306&VID=default&SID=241529202272099&A=process%3aaida.aspx%3acaller%3dopenDocument%3aprm1%3dwwwuser_lvk%3adocid%3d6032707%3asec%3d%3aext%3d.pdf&S=2&C=58635

Säännöllisesti julkaistavien raporttien lisäksi Liikennevakuutuskeskus julkaisee satunnaisesti teemaraportteja, joiden aiheena ovat olleet mm. iäkkäät, nuoret, mönkijät, moottoripyörät ja mopot.

Näiden raporttien lisäksi Liikennevakuutuskeskus on vuodesta 2008 lähtien koonnut tutkijalautakuntien tuottamia parannusehdotuksia ns. koreihin ja valmistellut näiden korien pohjalta turvallisuusesityksiä, jotka osoitetaan vastuullisille tahoille. Tällaisten esitysten aiheena ovat tähän mennessä olleet muun muassa iäkkäiden jalankulkijoiden heijastimen käyttö, alkoluikko ja jonkin läänin alueen onnettomuuksiin liittyvät parannusehdotukset. Myös alueellisesti on tehty joitakin koosteita onnettomuuksista ja parannusehdotuksista, muun muassa Varsinais-Suomeen, Pohjois-Suomeen ja Itä-Suomeen.

VALTilla on yhteistyökumppaneille käyttöliittymä, jolla pystyy tekemään ristiintaulukointeja vuosiraporteissa oleviin taulukkopohjiin. Käyttäjätunnuksen ja salasanan saa ottamalla yhteyttä Liikennevakuutuskeskukseen (kalle.parkkari@vakuutuskeskus.fi.)

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien kuolonkolariaineistoa käytetään myös yksittäisissä tutkimuksissa.

Kysely

1. Säännöllisesti julkaistavien raporttien nykyinen käyttö

1.1. Kuinka usein olet viimeisen viiden vuoden aikana lukenut *Vuosiraporttia tutkijalautakuntien tutkimista liikennekuolemista?*

- Yli kymmenen kertaa vuodessa
- 5–10 kertaa vuodessa
- 2–4 kertaa vuodessa
- Noin kerran vuodessa
- Harvemmin kuin kerran vuodessa
- En ole koskaan lukenut
- En osaa sanoa

1.2. Kuinka usein olet viimeisen viiden vuoden aikana lukenut *alkoholionnettomuuksia käsitteleviä raportteja?*

- Yli kymmenen kertaa vuodessa
- 5–10 kertaa vuodessa
- 2–4 kertaa vuodessa
- Noin kerran vuodessa
- Harvemmin kuin kerran vuodessa
- En ole koskaan lukenut
- En osaa sanoa

1.3. Kuinka usein olet viimeisen viiden vuoden aikana lukenut neljännesvuositain julkaistavaa *Ennakkoraporttia kuolonkolareista?*

- Yli kymmenen kertaa vuodessa
- 5–10 kertaa vuodessa
- 2–4 kertaa vuodessa
- Noin kerran vuodessa
- Harvemmin kuin kerran vuodessa
- En ole koskaan lukenut
- En osaa sanoa

1.4. Kuinka usein olet viimeisen viiden vuoden aikana lukenut VALTin *teemaraaportteja, kuten moottoripyöräraporttia 2011 tai mönkijäraporttia 2010?*

- Yli kymmenen kertaa vuodessa
- 5–10 kertaa vuodessa
- 2–4 kertaa vuodessa
- Noin kerran vuodessa
- Harvemmin kuin kerran vuodessa
- En ole koskaan lukenut
- En osaa sanoa

1.5. Oletko lukenut jotain *alueellista koostetta onnettomuuksista ja parannusehdotuksista*, jonka Liikennevakuutuskeskus on koonnut?

- Olen
- En
- En osaa sanoa

1.6. Kun olet lukenut näitä raportteja, oletko löytänyt niistä etsimäsi tiedot?

- Kyllä, aina tai lähes aina
- Useimmiten
- Harvoin
- En koskaan
- En osaa sanoa

1.7. Mitä tietoja olet etsinyt turhaan tutkijalautakunta-aineistoon perustuvista raporteista?

Kirjoita tähän

2. Muun aineiston käyttö

2.1. Oletko lukenut jotain *liikenneturvallisuutta koskevaa parannusesitystä*, jonka Liikennevakuutuskeskus on muodostanut tutkijalautakuntien parannusehdotusten pohjalta?

- Olen
- En
- En osaa sanoa

2.2. Oletko viimeisen viiden vuoden aikana ollut itse tekemässä tai ohjaamassa tutkimusta, jossa on käytetty liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien *koodimuotoista aineistoa tai tutkintakansioita*?

- Olen
- En
- En osaa sanoa

2.3. Oletko viimeisen viiden vuoden aikana ollut *tutkijalautakunnan jäsenenä* tutkimassa kuolonkolaria?

- Olen
- En

2.4. Saatto tai hankitko tiedon tutkijalautakunnan omalla alueellasi havaitsemista riskitekijöistä tai tekemistä parannusehdotuksista?

- Kyllä, säännöllisesti
- Kyllä, joskus
- En

2.5. Jos saat tai hankit tiedon riskitekijöistä tai parannusehdotuksista, miten tietoa hyödynnetään?

Kirjoita tähän

3. Kehittämistoiveet

Jos sinulla ei ole mitään kehittämistoiveita, ja nykyiset raportit ja muuten tarjolla olevat tiedot ovat sinusta hyviä ja täysin riittäviä, jätä kysely tästä eteenpäin vastaamatta.

Alla olevat vaihtoehdot eivät ole sellaisia, joita oltaisiin jo suunnittelemassa, vaan ne on tarkoitettu kyselyn vastaajalle avuksi ja inspiraatioksi omien kehittämistoiveiden miettimiseen.

3.1. Säännöllisesti tehtäviä raporteja, joita pitäisi saada nykyisten lisäksi

- Alueellinen yhteenveto. Millainen ja missä muodossa? *Kirjoita tähän*
- Pidemmän aikavälin trendejä kuvaava raportti *Kirjoita tähän*
- Tiettyä teemaa koskeva raportti (esim. kevyt liikenne, raskas liikenne, katu-
jen onnettomuudet, suistumisonnettomuudet, onnettomuudet joissa ei
suuria ylinopeuksia eikä päihteitä) mikä teema? *Kirjoita tähän*
- Raportti parannusehdotuksista, niiden pohjalta tehdyistä ehdotuksista ja
niiden toteutumisesta. *Kirjoita tähän*
- Ylemmille virkamiehille ja poliitikoille suunnattu yhteenvetoraportti *Kirjoita
tähän*
- Jonkin aikaisemman tutkimuksen kaltainen raportti: *Kirjoita tähän*
- Jokin muu raportti, mikä? *Kirjoita tähän*

3.2. Asioita, joita nykyisissä raporteissa pitäisi muuttaa

- Taulukoihin useamman vuoden keskiarvoja yhden vuoden lukujen rinnalle
- Sairauskohtauskoulemat selvemmin eroteltuna liikennekuolemista
- Itsetuhotarkoitukset selvemmin eroteltuna
- Enemmän tietoja aiheuttajista
- Vähemmän tietoja aiheuttajista
- Vuosiraporttiin lisää tietoa vammatyypeistä
- Vuosiraporttiin lisää tietoja siitä, millaisissa onnettomuuksissa ja millaisilla
teillä on ollut suuria ylinopeuksia
- Vuosiraporttiin lisää tietoa ajoneuvotyypeistä erilaisissa onnettomuuksissa
(esim. raskas ajoneuvo ja henkilöauto osallisena nokkakolarissa, henkilöauto
ja polkupyörä suojatien kohdalla, ...)
- Joitain muita uusia taulukoita tai kaavioita, joissa yhdistellään useampia
tietokenttiä. Millaisia?
Kirjoita tähän
- Vuosiraporttiin vähemmän tietoja ylipäätään, raportti on liian pitkä
- Muuta: *Kirjoita tähän*

3.3. Asioita, joita sähköisessä muodossa olevassa onnettomuusaineistossa pitäisi muuttaa

- Turvallisuusehdotukset sanallisessa muodossa, ei vain koodattuna
Kirjoita tähän
- Lisää tierekisteritietoja, mitä? *Kirjoita tähän*
- Sähköiseen muotoon valokuva tapahtumapaikasta *Kirjoita tähän*
- Jotain muuta, mitä? *Kirjoita tähän*

3.4. Muuta

- Raporttien julkaisuaikataulun muuttaminen. Miten? *Kirjoita tähän*
- Jokin raporteista on minusta turha, mikä? *Kirjoita tähän*
- Parempi tiedonkulku tieviranomaisten kesken yksittäisistä onnettomuuksista. Missä tilanteissa ongelmia, mitä ratkaisuksi? *Kirjoita tähän*
- Pitäisi tutkia jotain tiettyä asiaa kertaluonteisesti tutkijalautakunta-aineiston pohjalta.
Mikä asia? *Kirjoita tähän*
- Jotain muuta, mitä? *Kirjoita tähän*

Nimeke	Liikennevahinkojen tutkijalautakuntien kuolonkolariraporttien kehittäminen Tienpitäjien kehittämistoiveet
Tekijä(t)	Riikka Rajamäki
Tiivistelmä	<p>Selvityksessä kartoitettiin ELY-keskuksissa liikenneturvallisuustyötä tekevien henkilöiden näkemyksiä siitä, miten liikennevahinkojen tutkijalautakuntien aineistoon perustuvia kuolonkolariraportteja pitäisi kehittää, jotta niistä olisi enemmän hyötyä tienpidolle. Selvityksen menetelmät olivat sähköpostikysely ja ryhmäkeskustelu. Lisäksi selvityksessä tutustuttiin tarjolla olevaan internetkäyttöliittymään, jolla raporttien taulukoissa näkyvää aineistoa voi rajata.</p> <p>Tärkeimmät kehittämistoiveet olivat alueellisten ja vain maanteitä tai vain katuja koskevien onnettomuustietojen saaminen sekä teemaraporttien tai muun syväliemmän tarkastelun lisääminen. Teemaraporttien toivottiin olevan tiiviitä, päätäville tahoille suunnattuja raportteja, joissa tuotaisiin esille liikenneturvallisuuden ongelma-kohtia ja niiden ratkaisuehdotuksia.</p> <p>Olemassa oleva internetkäyttöliittymä oli ELY-keskusten edustajille tuntematon. Sitä olisi syytä markkinoida näkyvästi, sillä sen avulla voi vastata suureen osaan esitetystä kehittämisistä. Käyttöliittymässä tarjolla olevia mahdollisuuksia aineiston rajaamiseen olisi syytä lisätä. Ainakin maakunta- ja tieluokkarajaukselle olisi tarvetta. Lisäksi olisi ehkä tarpeen luoda rajausmuuttuja, jolla voisi erotella onnettomuudet, joissa jokin kuljettaja on ottanut tietoisesti suuren riskin, ja onnettomuudet joissa tällaista riskinottoa ei ole tiedossa.</p>
ISBN, ISSN	ISBN 978-951-38-7894-8 (nid.) ISSN 2242-1211 (nid.) ISBN 978-951-38-7901-3 (URL: http://www.vtt.fi/publications/index.jsp) ISSN 2242-122X (URL: http://www.vtt.fi/publications/index.jsp)
Julkaisu-aika	Joulukuu 2012
Kieli	Suomi, englanninkielinen tiivistelmä
Sivumäärä	18 s. + liitt. 5 s.
Avainsanat	Accidents, statistics
Julkaisija	VTT PL 1000, 02044 VTT, Puh. 020 722 111

Title	Development of reports by road accident investigation teams Expectations of the road maintenance sector
Author(s)	Riikka Rajamäki
Abstract	<p>This study surveyed the views of the road maintenance sector on how reports by road accident investigation teams should be developed in order to be more useful for road maintenance. The main target group was road traffic safety experts at the Centres for Economic Development, Transport and the Environment (ELY Centres). The study methods were e-mail questionnaire and group discussion.</p> <p>The most important development expectations were access to regional accident statistics, statistics for roads and streets separately, thematic reports and other in-depth studies. Particularly in regard to thematic reports, the respondents wanted to receive condensed reports that are aimed at decision makers and high-light traffic safety problems and their suggested solutions.</p> <p>The existing web interface for accident statistics was unknown to representatives of the ELY Centres. This should be marketed, as it addresses a large proportion of the development aspirations. Some new possibilities for filtering data should be added to the interface, at least by region and type of road or street. Also useful would be a crop variable that distinguishes accidents due to deliberate risk taking from other accidents.</p>
ISBN, ISSN	ISBN 978-951-38-7894-8 (soft back ed.) ISSN 2242-1211 (soft back ed.) ISBN 978-951-38-7901-3 (URL: http://www.vtt.fi/publications/index.jsp) ISSN 2242-122X (URL: http://www.vtt.fi/publications/index.jsp)
Date	December 2012
Language	Finnish, English abstract
Pages	18 p. + app. 5 p.
Keywords	Accidents, statistics
Publisher	VTT Technical Research Centre of Finland P.O. Box 1000, FI-02044 VTT, Finland, Tel. 020 722 111

VTT on puolueeton, moniteknologinen tutkimusorganisaatio. VTT tuottaa yhdessä kotimaisten ja kansainvälisten asiakkaidensa ja yhteistyökumppaneidensa kanssa tieteelliseen tutkimukseen pohjautuvia innovaatioita ja luo näin edellytyksiä yhteiskunnan kestäväälle kehitykselle ja hyvinvoinnille.

Liikevaihto: 300 milj. euroa

Henkilöstö: 3 200

VTT:n julkaisut

VTT:läiset julkaisevat tutkimustuloksia ulkomaisissa ja kotimaisissa tieteellisissä lehdissä, ammattilehdissä ja julkaisusarjoissa, kirjoina, konferenssisitelmänä, patenteina sekä VTT:n omissa sarjoissa. VTT:n julkaisusarjat ovat VTT Visions, VTT Science, VTT Technology ja VTT Research Highlights. Sarjoissa ilmestyy vuosittain noin sata korkeatasoista tiede- ja ammattijulkaisua. Julkaisut ilmestyvät verkossa ja suurin osa myös painettuna.

VTT Visions

Sarja sisältää tulevaisuudennäkymiä ja ennakoiteja VTT:n näkemyksen mukaan merkittävistä teknologisista, yhteiskunnallisista ja liiketoiminnallisista teemoista. Sarja on suunnattu erityisesti yritysten ja julkishallinnon päättäjille ja asiantuntijoille.

VTT Science

Sarja tuo esille VTT:n tieteellistä osaamista. Siinä ilmestyy väitöskirjoja ja muita vertais-arvioituja julkaisuja. Sarja on suunnattu erityisesti tutkijoille ja tiedeyhteisölle.

VTT Technology

Sarja sisältää julkisten tutkimusprojektien tuloksia, teknologia- ja markkinakatsauksia, kirjallisuustutkimuksia, oppaita ja VTT:n järjestämien konferenssien esitelmää. Sarja on suunnattu ammattipiireille, kehittäjille ja soveltajille.

VTT Research Highlights

Sarjassa esitellään tiiviissä muodossa VTT:n valittujen tutkimusalueiden uusimpia tuloksia, ratkaisuja ja vaikuttavuutta. Kohderyhmänä ovat asiakkaat, päättäjät ja yhteistyökumppanit.

Liikennevahinkojen tutkijalautakuntien kuolonkolariraporttien kehittäminen

Selvityksessä kartoitettiin ELY-keskuksissa liikenneturvallisuustyötä tekevien henkilöiden näkemyksiä siitä, miten liikennevahinkojen tutkijalautakuntien aineistoon perustuvia kuolonkolariraportteja pitäisi kehittää, jotta niistä olisi enemmän hyötyä tienpidolle. Selvityksen menetelmät olivat sähköpostikysely ja ryhmäkeskustelu. Lisäksi selvityksessä tutustuttiin tarjolla olevaan internetkäyttöliittymään, jolla raporttien taulukoissa näkyvää aineistoa voi rajata.

ISBN 978-951-38-7894-8 (soft back ed.)

ISBN 978-951-38-7901-3 (URL: <http://www.vtt.fi/publications/index.jsp>)

ISSN 2242-1211 (soft back ed.)

ISSN 2242-122X (URL: <http://www.vtt.fi/publications/index.jsp>)

